

quamvis non eque pendeat præteriti mali fabula, & præsentis injuria. Igitur Galli Senones duce Bremno, exercitum copioso freti, & robustionimis, cum urbem Clusium obsiderent, obsidione dimissa totis viribus Romanam contendunt. Hos ita dire irruentes Fabius cum exercitu Consul excepit, nec tamen obstiit: ipso potius hostis ille impetus Romanos quasi aridas segetes succidit, stravit, & transiit. Testatur hanc Fabii cladem fluvius Allia, sicut Cremera Fabiorum. Non enim facile aliquis similem Romanæ militiæ ruinam recenseret, etiamsi Roma insuper incensa non esset. Patentem Urbem Galli penetrant, trucidant rigentes simulacrorum modo in suis sedibus Senatores, eosque incendio domorum crematos, lapsu culminum suorum sepeliunt universos. Cumque jam humanæ vires eis omnino resistere non possent, Apollinem Delphicum consulunt. Respondit, deos secum, & candidas puellas Gallis pugnaturas. Tunc in Alpibus nivibus oppressus Bremno cum omni suo exercitu deletus est. Igitur reliquam juventutem, quam constat vix mille hominum tunc fuisse, in arce Capitolini montis lati-

tantem obsidione concludunt, ibique infelices reliquias fame, & peste, desperatione, & formidine terunt. Captumque illico Capitolium fuerat, nisi clamore anseris excitatus Manlius resistisset. Qui cum diu eos obsiderent, & jam Romani fame laborarent, fragmenta panum pro lapidibus Galli projecerunt. Quamobrem accepto auro mille librarum, ne Capitolium obsiderent, ex Urbe recesserunt, sed secutus eos Camillus ita cecidit, ut & aurum, quod his datum fuerat, & omnia, quæ ceperant militaria signa revocaret, quamvis pridem eos gravissimè cecidisset. Ita tertio Camillus triumphans Urbem ingressus est, & appellatus est secundus Romulus, quasi & ipse patriæ conditor. Igitur cum idem Galli Capitolium obsiderent, C. Fabius Dorso flamen Quirinalis solenni die Gabinatus sacra perferens, per hostium tentoria ad Quirinalem montem contendit, & celebrato sacrificio rediit. Circa hæc tempora Efdæ putatur historia scripta. Plato quoque philosophus his temporibus fuisse perhibetur.

Explicit Liber Primus.

INCIPIIT LIBER SECUNDUS.

Anno ab Urbe condita CCCLXV. (1) sevilissimo terræmotu Achaja universa commota est, & dua tunc civitates, Bura, (2) & Helice abruptis locorum devoratae. Igitur post captam Urbem primò dignitates mutatae sunt, & pro duobus Consulibus facti Tribuni militares consulari potestate. Hinc jam cœpit Romana res crescere. Nam Camillus eo anno Volscorum civitatem, quæ per LXX. annos bellum gesserat, vicit, & Equorum urbem, & Sutrinorum, atque omnes deletis earundem exercitiis occupavit, & tres simul triumphos egit. Titus etiam Quintius Cincinnatus Prænestinos, qui usque ad Urbis Romæ portas cum bello venerant, persecutus ad flumen Alliam vicit: octo civitates, quæ sub ipsis agebant, Romanis adjunxit, ipsam Prænestem aggressus in deditionem accepit. Quæ omnia ab eo gesta sunt viginti diebus: triumphus ipsi decretus est. Verum dignitas Tribunorum militarium non diu perseveravit. Nam post aliquantum nullos placuit fieri, & quadriennium in Urbe ita fluxit, ut potestates ibi majores non essent. Præsumperunt tamen Tribuni militares consulari potestate iterum dignitatem, & triennio perseverarunt. Rursus Coll. facti. L. Genutio, & Q. Servilio Consulibus mortuus est Camillus, honorque ei secundus post Romulum delatus est. (3) Anno ab Urbe condita CCCLXXXIV. His temporibus ingens universam Romam pestilentia corripuit: non, ut affolet, plus minusve solito tempore turbata temperies, hoc est, aut intempestiva hyemis siccitas, aut repentinus calor veris, aut incongruus humor æstatis, vel autumnii divitis pinguis, & indigesta illecebra, insuper etiam expirata de Calabria (salutibus aura corrumpens, & repentinus acutarum infirmitatum afferre solita transcursum; sed gravis diuturnaque, & in nullo dispar sexu, in nullæ ætate dissimilis, generali cunctos per biennium jugi-

ter tabe confecit, ut etiam quos non egit in mortem, turpi macie exinanitos, afflictosque dimiserit. Sequenti anno secutum est satis triste prodigium. Siquidem in medio Urbis foro (4) terra diluuit, vastoque prærupto, hiantia subitò infernâ patuere. Quod dum diutius ita maneret, cunctisque terrorem inferret, tandem interpretantibus aruspibus (5) claudî barathri amplitudinem posse, si in eo, quod esset Romæ preciosissimum mitteretur, voluntariè diu jactatis inaniter monilibus matronarum, M. Curtius eques Romanus, domo clarus, militiæ insignibus sumptis, cum equo se in id barathrum precipitavit, sicque conclusum est. (6) Post eum sacrificantes in eundem locum jecere fruges, & mox terra in suam naturam rediit. Anno ab Urbe condita CCCLXXXVIII. iterum Gallorum terribilis inundatio juxta Anienem fluvium ad quantum ab Urbe lapidem consedit, facile sine dubio, & pondere multitudinis, & alacritate virtutis perturbatam occupatura civitatem, nisi otio, & lenitudine sui torpisset. Ubi atrocissimam pugnam singulariter inchoavit. L. Manlius juvenis nobilissimus de Senatoribus, provocantem Gallum ad singulare certamen progressus occidit, & sublatâ torque aureâ, colloque suo impositâ, in perpetuum Torquati, & sibi, & posteris cognomen obtinuit. Statimque eos Quintius Dictator, cruentissima congressione confecit. Fugati ex hoc prælio plurimi Galli, instauratis iterum copiis in bellum ruentes, à C. Sulpicio dictatore superati sunt. Post paululum quoque Tuscorum pugna sub C. Marcio consecuta est, ubi concipi datur quantum hominum cæsum sit, quando VIII. millia capta sunt Tuscorum. Censum iterum habitus est. Tertio anno in iisdem diebus, Galli se in prædam per maritime loca, subiectosque campos ab Albanis montibus diffuderunt. Et cum Latini, qui à Romanis subacti erant, milites præitare nollent, à Romanis (7) novo militum delectu habito, tyrones electi

(1) A. & H. omnino cum Eutropio convenit; Anno 365. ab U. C. post captam autem primò, dignitates mutatae sunt, pro duobus Cæs. &c. Vide Livium lib. 6.

(2) Aliter Hebra.

(3) A. B. & H. delatus est. His temporibus immensa per continuum biennium Romanos pestis affixit, sequenti quoque anno secutum est satis triste prodigium &c. Nam cætera absunt.

(4) In A. non legitur foro.

(5) A. H. & B. aruspibus, quædâ viro hominis sepulturam expectere, M. Curtius eques Romanus se in barathrum

armatus iniecit, sicque &c.

(6) In iisdem post conclusum est, ita legitur: Interea T. Quintus Dictator adversus Gallos, qui in Italiam venerant, missus est. Hi ab Urbe quarto milliario trans Anienem suum consederunt. Ubi nobilissimus de Senatoribus juvenis L. Mallius provocantem &c. & mox cognomen accepit. Galli fugati sunt: mox per C. Sulpicium Dictatorem victi. Non multo post à C. Marcio iusti victi sunt: & octo milia captivorum ex his in triumphum ducta.

(7) A. B. & H. post Romanis tantum tyrones &c.